

yán yuān dì shí èr
顏淵第十二

論語
——
顏淵第十二

1. yán yuān wèn rén zǐ yuē kè jǐ fù lǐ wéi rén yí
顏淵問仁。子曰：“克己復禮為仁。一
rì kè jǐ fù lǐ tiān xià guī rén yān wéi rén yóu
日克己復禮，天下歸仁焉。為仁由
jǐ ér yóu rén hū zāi yán yuān yuē qǐng wèn qí
己，而由人乎哉？”顏淵曰：“請問其
mù zǐ yuē fēi lǐ wù shì fēi lǐ wù tīng fēi
目？”子曰：“非禮勿視，非禮勿聽，非
lǐ wù yán fēi lǐ wù dòng yán yuān yuē huí suī
禮勿言，非禮勿動。”顏淵曰：“回雖
bù mǐn qǐng shì sī yǔ yǐ
不敏，請事斯語矣！”
2. zhòng gōng wèn rén zǐ yuē chū mén rú jiàn dà bīn
仲弓問仁。子曰：“出門如見大賓，
shǐ mín rú chéng dà jì jǐ suǒ bú yù wù shī yú
使民如承大祭。己所不欲，勿施於
rén zài bāng wú yuàn zài jiā wú yuàn zhòng gōng
人。在邦無怨，在家無怨。”仲弓
yuē yōng suī bù mǐn qǐng shì sī yǔ yǐ
曰：“雍雖不敏，請事斯語矣！”
3. sī mǎ niú wèn rén zǐ yuē rén zhě qí yán yě rèn
司馬牛問仁。子曰：“仁者其言也訥。”
yuē qí yán yě rèn sī wèi zhī rén yǐ hū zǐ
曰：“其言也訥，斯謂之仁已乎？”子
yuē wéi zhī nán yán zhī dé wú rèn hū
曰：“為之難，言之得無訥乎？”

4. sī mǎ niú wèn jūn zǐ zǐ yuē jūn zǐ bù yōu bú
司馬牛問君子。子曰：“君子不憂不
jù yuē bù yōu bú jù sī wèi zhī jūn zǐ yǐ
懼。”曰：“不憂不懼，斯謂之君子已
hū zǐ yuē nèi xǐng bú jiù fú hé yōu hé
乎？”子曰：“內省不疚，夫何憂何
jù
懼！”
5. sī mǎ niú yōu yuē rén jiē yǒu xiōng dì wǒ dú
司馬牛憂曰：“人皆有兄弟，我獨
wú zǐ xià yuē shāng wén zhī yǐ sǐ shēng yǒu
亡！”子夏曰：“商聞之矣：‘死生有
mìng fù guì zài tiān jūn zǐ jìng ér wú shī yǔ rén gōng
命，富貴在天。君子敬而無失，與人恭
ér yǒu lǐ sì hǎi zhī nèi jiē xiōng dì yě jūn zǐ
而有禮，四海之內，皆兄弟也。’君子
hé huàn hū wú xiōng dì yě
何患乎無兄弟也！”
6. zǐ zhāng wèn míng zǐ yuē jìn rùn zhī zèn fū shòu
子張問明。子曰：“浸潤之譖，膚受
zhī sù bù xíng yān kě wèi míng yě yǐ yǐ jìn rùn zhī
之愬，不行焉，可謂明也已矣；浸潤之
zèn fū shòu zhī sù bù xíng yān kě wèi yuǎn yě yǐ
譖，膚受之愬，不行焉，可謂遠也已
yǐ
矣。”
7. zǐ gòng wèn zhèng zǐ yuē zú shí zú bīng mǐn xìn
子貢問政。子曰：“足食，足兵，民信
zhī yǐ zǐ gòng yuē bì bù dé yǐ ér qù yú sī
之矣。”子貢曰：“必不得已而去，於斯

論語
——
顏淵第十二

sān zhě hé xiān yuē qù bīng zǐ gòng yuē
三者何先？”曰：“去兵。”子貢曰：

bì bù dé yǐ ér qù yú sī èr zhě hé xiān
“必不得已而去，於斯二者何先？”

yuē qù shí zì gǔ jiē yǒu sǐ mǐn wú xìn bú lì
曰：“去食。自古皆有死，民無信不立。”

8. jí zǐ chéng yuē jūn zǐ zhì ér yǐ yǐ hé yǐ wén
棘子成曰：“君子質而已矣，何以文

wéi zǐ gòng yuē xí hū fū zǐ zhī shuō jūn zǐ
為？”子貢曰：“惜乎，夫子之說君子

yě sì bù jí shé wén yóu zhì yě zhì yóu wén yě hǔ
也，駟不及舌，文猶質也，質猶文也。虎

bào zhī kuò yóu quǎn yáng zhī kuò
豹之鞫猶犬羊之鞫？”

9. āi gōng wèn yú yǒu ruò yuē nián jī yòng bù zú rú
哀公問於有若曰：“年饑，用不足，如

zhī hé yǒu ruò duì yuē hé chè hū yuē
之何？”有若對曰：“盍徹乎？”曰：

èr wú yóu bù zú rú zhī hé qí chè yě duì
“二，吾猶不足，如之何其徹也？”對

yuē bǎi xìng zú jūn shú yǔ bù zú bǎi xìng bù
曰：“百姓足，君孰與不足？百姓不

zú jūn shú yǔ zú
足，君孰與足？”

10. zǐ zhāng wèn chóng dé biàn huò zǐ yuē zhǔ zhōng
子張問崇德、辨惑。子曰：“主忠

xìn xī yì chóng dé yě ài zhī yù qí shēng wù zhī
信，徙義，崇德也。愛之欲其生，惡之

yù qí sǐ jì yù qí shēng yòu yù qí sǐ shì huò
欲其死，既欲其生，又欲其死，是惑

yě chéng bù yǐ fù yì zhī yǐ yì
也。‘誠不以富，亦祇以異。’”

11. qí jǐng gōng wèn zhèng yú kǒng zǐ kǒng zǐ duì yuē
齊景公問政於孔子。孔子對曰：

jūn jūn chén chén fù fù zǐ zǐ gōng yuē
“君君，臣臣，父父，子子。”公曰：

shàn zāi xìn rú jūn bù jūn chén bù chén fù bù
“善哉！信如君不君，臣不臣，父不

fù zǐ bù zǐ suī yǒu sù wú dé ér shí zhū
父，子不子，雖有粟，吾得而食諸？”

12. zǐ yuē piàn yán kě yǐ zhé yù zhé qí yóu yě
子曰：“片言可以折獄者，其由也

yú zǐ lù wú sù nuò
與！”子路無宿諾。

13. zǐ yuē tīng sòng wú yóu rén yě bì yě shǐ wú
子曰：“聽訟，吾猶人也，必也使無

sòng hū
訟乎！”

14. zǐ zhāng wèn zhèng zǐ yuē jū zhī wú juàn xíng
子張問政。子曰：“居之無倦，行

zhī yǐ zhōng
之以忠。”

15. zǐ yuē bó xué yú wén yuē zhī yǐ lǐ yì kě
子曰：“博學於文，約之以禮，亦可

yǐ fú pàn yǐ fú
以弗畔矣夫。”

16. zǐ yuē jūn zǐ chéng rén zhī měi bù chéng rén zhī
子曰：“君子成人之美，不成人之

 論語
——
顏淵第十二

è xiǎo rén fǎn shì
惡。小人反是。”

17. jì kāng zǐ wèn zhèng yú kǒng zǐ kǒng zǐ duì yuē
季康子問政於孔子。孔子對曰：

zhèng zhě zhèng yě zǐ shuài yǐ zhèng shú gǎn bù
“政者，正也。子帥以正，孰敢不

zhèng
正？”

18. jì kāng zǐ huàn dào wèn yú kǒng zǐ kǒng zǐ duì
季康子患盜，問於孔子。孔子對

yuē gǒu zǐ zhī bú yù suī shǎng zhī bú qiè
曰：“苟子之不欲，雖賞之不竊。”

19. jì kāng zǐ wèn zhèng yú kǒng zǐ yuē rú shā wú
季康子問政於孔子曰：“如殺無

dào yǐ jiù yǒu dào hé rú kǒng zǐ duì yuē zǐ
道，以就有道，何如？”孔子對曰：“子

wéi zhèng yān yòng shā zǐ yù shàn ér mǐn shàn yī jūn
為政，焉用殺？子欲善而民善矣。君

zǐ zhī dé fēng xiǎo rén zhī dé cǎo cǎo shàng zhī fēng
子之德風，小人之德草，草上之風，

bì yǎn
必偃。”

20. zǐ zhāng wèn shì hé rú sī kě wèi zhī dá yì
子張問：“士何如斯可謂之達矣？”

zǐ yuē hé zāi ěr suǒ wèi dá zhě zǐ zhāng duì
子曰：“何哉，爾所謂達者？”子張對

yuē zài bāng bì wén zài jiā bì wén zǐ yuē
曰：“在邦必聞，在家必聞。”子曰：

shì wén yě fēi dá yě fù dá yě zhě zhì zhí ér
“是聞也，非達也。夫達也者，質直而

hào yì chá yán ér guān sè lǜ yǐ xià rén zài bāng bì
好義，察言而觀色，慮以下人，在邦必

dá zài jiā bì dá fù wén yě zhě sè qǔ rén ér xíng
達，在家必達。夫聞也者，色取仁而行

wéi jū zhī bù yí zài bāng bì wén zài jiā bì wén
違，居之不疑，在邦必聞，在家必聞。”

21. fán chí cóng yóu yú wǔ yú zhī xià yuē gǎn wèn
樊遲從遊於舞雩之下，曰：“敢問

chóng dé xiū tè biàn huò zǐ yuē shàn zāi
崇德、修慝、辨惑。”子曰：“善哉

wèn xiān shì hòu dé fēi chóng dé yú gōng qí è
問！先事後得，非崇德與？攻其惡，

wú gōng rén zhī è fēi xiū tè yú yì zhāo zhī fèn
無攻人之惡，非修慝與？一朝之忿，

wàng qí shēn yǐ jí qí qīn fēi huò yú
忘其身以及其親，非惑與？”

22. fán chí wèn rén zǐ yuē ài rén wèn zhī zǐ
樊遲問仁。子曰：“愛人。”問知。子

yuē zhī rén fán chí wèi dá zǐ yuē jǔ zhí
曰：“知人。”樊遲未達。子曰：“舉直

cuò zhū wǎng néng shǐ wǎng zhě zhí fán chí tuì jiàn
錯諸枉，能使枉者直。”樊遲退，見

zǐ xià yuē xiāng yě wú xiàn yú fū zǐ ér wèn zhī
子夏曰：“鄉也吾見於夫子而問知。

zǐ yuē jǔ zhí cuò zhū wǎng néng shǐ wǎng zhě zhí
子曰：‘舉直錯諸枉，能使枉者直’。

hé wèi yě zǐ xià yuē fù zāi yán hū shùn yǒu
何謂也？”子夏曰：“富哉言乎！舜有

tiān xià xuǎn yú zhòng jǔ gāo yáo bù rén zhě yuǎn
天下，選於眾，舉皋陶，不仁者遠

yī tāng yǒu tiān xià xuǎn yú zhòng jǔ yī yīn bù
矣；湯有天下，選於眾，舉伊尹，不

rén zhě yuǎn yì
仁者遠矣。”

zǐ gòng wèn yǒu zǐ yuē zhōng gù ér shàn dào zhī
23. 子貢問友。子曰：“忠告而善道之，

bù kě zé zhǐ wú zì rù yān
不可則止，毋自辱焉。”

zēng zǐ yuē jūn zǐ yǐ wén huì yǒu yǐ yǒu fǔ
24. 曾子曰：“君子以文會友，以友輔

rén
仁。”

論語——顏淵第十二